

gleda, izvešeni pondelj, v. za jutraj. Uredništvo: ul. Askega št. 20, I. nadstropje. Naj se politično plaša se ne sprejemajo, ne vračajo. Anton Gerbec. — Les. — Edinost. — 19.50, pol leta 30.— za inozemstvo mesečno 5 l. — Telefon urada: — uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezna številka v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računa v širini ene kolone (72 m.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. oemrtica, zahvala, poslanca in vabila po l. l. —, oglasi denarnih zavodov po l. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj po l. 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Askega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Za naša društva

Ni mi, žal, niti danes mogoče pisati o predmetu tako obširno, kakor je že davno moj namen. Za danes se omejim na najnujnejše, samo da se vsaj to objavi čim prej.

V tržaškem uradnem listu od 25. pret. meseca je tukajšnja prefektura naznanila, da je treba avstrijski društveni zakon od 15. novembra 1867., št. 134 drž. zak., smatrati za odpravljenega s tem, da sta se takozvani statut (italijanska konstitucija ali ustava) in zakon o javni varnosti raztegnila na nove pokrajine, in da radi tega ni treba več predlagati političnemu oblastvu pravil ob ustanovitvi novih društev.

Tu se nočem spuščati v pravniško razmotrivanje o tem, ali je naznanilo tržaške prefekture pravno utemeljeno ali ne. Jasnje je namreč, da se veljavni zakoni morejo odpraviti le z zakoni, ne pa z uradnim nižjega ali višjega ali tudi najvišjega upravnega oblastva, češ da se ta in ta zakon ima smatrati za odpravljenega. Če je torej stari društveni zakon res odpravljen z raztegnitvijo statuta, ki se je izvršila 21. jan. 1921., in z raztegnitvijo zakona o javni varnosti, ki se je pa izvršila šele 14. nov. 1922., potem ima naznanilo tržaške prefekture predvsem ta pomen, da so šele junija 1924. odkrili, da društveni zakon več ne velja, potem ko so ga še par let po domnevi odpravili, ki se je izvršila že 21. jan. 1921. ali najpozneje 14. nov. 1922., izdatno izbrabli — proti našim društvom. Če se pa stari društveni zakon pravno ne more smatrati za odpravljenega po uvedbi statuta in zakona o javni varnosti, (in to je moje prepričanje, ki ga obrazložim na drugem mestu), potem je pa naznanilo tržaške prefekture zgrešeno in ne more, kakor rečeno, prav nič menjati resničnosti pravnega položaja.

Ali tu se hočem omejiti na praktično stran stvari. Naznanilo tržaške prefekture ni samolastea ukrep nje same, nego je izdano po ukazu ministrstva za notranje stvari, kakor sem izvedel tam in mi je še potrdil novi generalni ravnatelj javne varnosti, je torej splošnega pomena, tako da se lahko s pravico pričakuje, da se bodo odslej vse prefekture v novih pokrajinah, trentska, videmska, tržaška, pulška, reška in zadrska, držale iste norme ter odklanjale društvena pravila, če bi jim jih ustanovitvi novih društev ali pa zastopniki starih društev (o priliki spremembe pravil) še predlagali v zmislu določb starega društvenega zakona.

Kaj bo torej veljalo odslej? Čitatelj me zavrne, češ saj je prefektura odgovorila dovolj jasno s tem, da je navedla tista dva zakona, s katerima je društveni zakon odpravljen. Odslej bo torej veljal: statut in zakon o javni varnosti. Eto, dragi čitatelj, »q-a te volevo«, bi rekel v tržaškem italijanskem narečju, tu sva se morala srečati.

Kaj namreč določa statut o društvih? Po mnenju tko uglednih avtorjev kakor V. E. Orlando in Racioppi-Brunelli: nič! Po učenju nekaterih optimistov pa vsebuje vendar vsaj neko načelno zagotovilo — ali tudi nič več — v členu 32., ki se glasi: «E' riconosciuto il diritto di associazione pacificamente e senz'armi, uniformandosi alle leggi che possono regolare l'esercizio nell'interesse della cosa pubblica.» («Priznana je pravica zbirati se ali zborovati, mirno in brez orožja, ustrežaje zakonom, ki lahko uravnava vršenje te pravice v korist javne stvari»). Našel sem v montecitorski biblioteki razpravo, kjer se z dokaj tehtnimi razlogi dokazuje, da je ustavodajalec razumeval pod pravico zbiranja ali zborovanja tudi pravico združevanja.

Kaj določa zakon o javni varnosti o društvih? Nič! In o tem so vsi zložni, pesimisti in optimisti. Italija nima še danes nobenega društvenega zakona. Edino normo, ki pa nima zakonite moči, nego je le nehalno notranje uradno navodilo, sem našel v inštrukcijah ministrskega predsednika Ricasola od 4. 4. 1867., kjer se, premišljeno ali iz nevednosti, rabita izmenoma in tudi vzporedno izraza «društva» (associazioni) in «zborovanja» (riunioni), zato da se lahko zabiča varnostni organom, da lahko razpuščajo, kadar treba, i društva i zborovanja.

Dokler je v veljavi stari avstrijski občinski zakonik, se našim društvom ne more odrekati juristična osebnost, to je sposobnost, imeti svoje lastno premoženje. Ko se pa ti isti zakonik odpravi, ostane vsa naša društvena organizacija prava brez vsake pravne podlage. Na drugem mestu se hočem pečati s tem, kako naj se pride temu v okoliščini ali kako naj se vsaj odvrnejo najhujše posledice bližajočega se popolnega vedenja s stariimi pokrajinami na polju društvenega prava.

Za danes zadostuj sledeče: Nasproti oblastvom ni treba več nobenih formalnosti za ustanavljanje društev, ne predlaganja pravil, ne čakanja štirih tednov po vložitvi pravil (oziroma, kakor je bil društveni zakon »popravljen«, po predložitvi pravil od okrajnega na pokrajinsko politično oblastvo), da bi se smelo pričeti delovati. Nasproti oblastvom ni dalje treba več nobenih formalnosti za delovanje društev, kakor na primer naznanjevanja občin zborov, sprememb pravil, novih odborov, zlasti pa ne imen članov, katere poslednja stvar je v ostalem, razen glede

političnih društev, tudi doselej izvršala iz čisto samovoljne, nezakonite in skrajno odbojne prakse policijske radovednosti podrejenih organov. Resnici na čast moram pa tu poudariti, da je ta radovednost odpovala prav nasproti našemu političnemu društvu, nasproti kateremu bi bila vsaj po črki zakona dopustna.

Edina formalnost, ki se je bo treba od-

Pašić izvede rekonstrukcijo vlade

Misel na volilno vladu zaenkrat opuščena

BEOGRAD, 5. (Izv.). Povratak ministrskega predsednika Pašića pričakujejo nocoj ali jutri zjutraj. Iz Beograda so poslali v Ljubljano zanj poseben železniški voz; do Ljubljane se Pašić pripelje z dvornim avtomobilom.

Kakor izjavljajo v vladnih krogih, ima Pašić s seboj ukaz o rekonstrukciji kabineta. Po povratku Pašića se bo sestel ministrski svet. Dr. Ninčić ne bo odpotoval pred prihodom Dr. Nišićkega predsednika. Naravno je, da je vest, da ima Pašić v žepu ukaz za rekonstrukcijo vlade, obrnila nase pozornost političnih krogov in da so se razpravljala o volilni vladi opustila.

Pred sestankom opozicijskega bloka

Dr. Korošec o položaju v Sloveniji

BEOGRAD, 5. (Izv.). Semkaj je prispel podpredsednik muslimanskega kluba Hadži Kabi, ki bo zastopal muslimane na sestanku opozicijskega bloka; predsednik kluba Spaho se ne bo udeležil sestanka. Kot zastopnika Hrvatske republikanske seljačke stranke se udeležita sestanka dr. Maček in dr. Krnjević, ki sta že odpotovala iz Zagreba.

V opozicijskih krogih se nadejajo, da se povrne s Pašićem tudi kralj. Demokrati mislijo, da bi povratak kralja popolnoma izpremenil sedanjí politični položaj in sicer opoziciji v korist. Radi tega je treba, da je opozicijski blok vedno pripravljen. Korošec in Davidović sta se posvetovala o položaju. Uvidela sta potrebo, da se sestanka opozicijskega bloka udeležijo vsi poslanci. Popoldne so se sestali Davidović, Korošec in Hadži Kabi.

Dr. Korošec je dal ob prihodu iz Ljubljane novinarjem naslednje izjave: «Prihajam iz Ljubljane. Smatram za potrebno, da se posvetujem s svojimi prijatelji o položaju; ker Pašić ni prejel volilnega mandata, je obrnena pozornost vseh na presovno vlado. Potrebno je, da prideta na sestanek opozicijskega bloka dr. Maček in Krnjević. Sicer pa je položaj v državi tak, da mora priti do izpremembe; zlasti v Sloveniji ljudstvo ne more več trpeti terorja.

Razburjenost v Beogradu radi obmejnih incidentov

Zadeva pride pred poslaniško komisijo

BEOGRAD, 5. (Izv.). Tu vlada radi vrstetih se obmejnih incidentov veliko razburjenje. Javnost zama, kaj pravzaprav mislijo Italijani doseči s takimi incidenti. Vlada je sklenila, da se bo še enkrat in sicer zadnjič obrnila na Italijo; ako bo tudi to ostalo brez uspeha, bo jugoslovenska vlada sporočila vso zadevo poslaniški konferenci in Društvu narodov.

Posebno nervoznost v političnih krogih je vzbudila vest, da so italijanski stražniki streljali na jugoslovensko komisijo, ki je hotela preiskati zadnji incident. Komisija je sestajala iz enega srenjskega načelnika, enega orožniškega poveljnika in 8 orožnikov in se je odpravila iz Ljubljane na mejo. Ko se je nahajala v bližini hriba 1207, so pričeli nanjo streljati italijanski stražniki in le sreč se imajo člani komisije zahvaliti, da ni bil nikdo ranjen. Jugoslovenska komisija je hotela stopiti v stik z

Pogodba za prijateljsko sodelovanje med Italijo in Čehoslovaki

RIM, 5. Danes popoldne sta ministrski predsednik Mussolini in pooblaščenec ministrstva Čehoslovaške Kybal podpisala pogodbo za prijateljsko sodelovanje med Italijo in Čehoslovaki, o kateri se je govorilo dne 28. maja t. l. Pogodba bo v najkrajšem času registrirana pri Društvu narodov in objavljena.

Prisega novih državnih podtajnikov.

RIM, 5. Davi ob 10. uri so v palači Viminale prisegli v navzočnosti ministrskega predsednika Mussolinija novi državni podtajniki. V imenu prejšnjih podtajnikov se je poslovil od Mussolinija on. Acerbo. Mussolini se je zahvalil bivšim podtajnikom za njihovo delovanje.

Uvoz semensnega krompirja dovoljen

RIM, 5. Z odlokom z dne 21. junija 1924, ki je bil objavljen v št. 156 uradnega lista «Gazzetta ufficiale», je minister za državno gospodarstvo dovolil, da se sme v tekočem letu pod gotovimi pogoji uvažati krompir, ki se mora rabiti izključno za seme. Tozadevne prošnje je treba poslati pred 1. avgusta t. l. laboratoriju za rastlinsko patologijo za poljedelstvo v Milanu.

Nemška policija proti komunistom

BERLIN, 5. Policija je pri preiskavi, ki jo je izvršila sporazumno s predsednikom

držati nasproti oblastvom, je pravčasna priglasitev (najmanj 24 ur prej) tistih društvenih zborovanj, ki se vršijo v ali na javnih prostorih, ali v takih prostorih, ki so odprti občinstvu. Navadni društveni občni zbori ne spadajo pod to določbo, ker so omejeni na člane in kvečjemu še povabljeni goste.

Dr. Josip Wilfan.

Versailleska pogodba je za Francijo sveta

Odgovor angleške vlade na francoski protest

PARIZ, 5. Vse kaže, da se stališče sedanjega ministrskega predsednika Herriota glede odškodninskega vprašanja v bistvu ne razlikuje od Poincaréjevega stališča. To je Herriot zopet pokazal sedaj, ko se vršijo priprave za londonsko konferenco. Znano je, da je MacDonald dodal vabilu na konferenco še posebno spomenico, ki je radi vsebine zelo razburila pariške kroge. MacDonald je v tej spomenici precej določno začrtal program konference. Med drugim pravi spomenica, da bodo na konferenci razpravljali tudi o novem organizizmu, ki naj bi sodil o sporih, kateri bi nastali pri izpeljavi Dawesovih načrtov, posebno pa o kaznih, ki naj bi se naložile Nemčiji v slučaju, da ne bi hotela izpolniti novih obvez. Do sedaj je imela najvišjo kompetenco v teh zadevah odškodninska komisija, ki je bila ustanovljena na podlagi versailleske mirovne pogodbe.

Anglija opravičuje ta predlog, češ da je Dawesov načrt čisto nekaj novega in da ni ostal v mejah versailleske pogodbe. Logično je torej, da ne more biti kompetentna za razsojevanje sporov glede Dawesovega načrta odškodninska komisija, ki je sad versailleske pogodbe.

Italijansko uradno poročilo o incidentu

RIM, 5. Iz poročil naših krajevnih oblastev o nedavnem incidentu na italijansko-jugoslovenski meji je razvidno to-le: Okoli 16. ure, dne 2. tega meseca, so trije italijanski finančni stražniki, dodeljeni brigadi Bača, ki so vršile službo 300 metrov sem od meje, blizu hriba Lajnar, opazili na italijanskem ozemlju dva jugoslovenska finančna stražnika v spremetvu nekega civilista, ki jim je kazal pot, ter jih pozvali, naj se ustavijo. Jugoslovenski stražniki so, mesto da bi se ustavili, pričeli streljati na naše, ki so odgovorili ter ranili jugoslovenske stražnike.

Ker je kmalu nastopila megla in tema in ker je vladala na obeh straneh razburjenost, ki bi lahko povzročila nove obžalovanja vredne neprijetnosti, ni bilo mogoče iti na pomoč ranjenecem, ki sta bila ponoči odnešena od Jugoslovenov samih. Po jugoslovenskih vestah sta stražnika umrla in tudi civilist je bil ranjen v roko.

Komisija, ki jo sestavljajo krajevna policijska oblastva, častniki krajeve finance in dva karabinerja, zbira vse podatke, ki so potrebni za strogo preiskavo, ki jo je odredila kr. vlada o incidentu. Bila so izdana stroga navodila, da nihče od naše strani ne prestopi neprostovoljno meje, da se tako preprečijo vzroki novih incidentov.

Vpadanje bolgarskih kamitšev v Jugoslavijo

Spopad z jugoslovenskim orožniki

BEOGRAD, 5. (Izv.). Ministrstvo za notranje zadeve je objavilo naslednje poročilo: Bolgarski banditi zopet vpadajo na jugoslovensko ozemlje. Radi tega je vlada očistila obmejne straže, ki nastopajo skupno z meštanskimi organizacijami. Predsedništvu je vpadla na jugoslovensko ozemlje četa bolgarskih banditov in se pri selu Šmolari spopadla z orožništvom. Orožniki so ustrelili dva komitaša ter več težko ranili. Komitaši so zbežali proti bolgarski meji.

V noči med 1. in 2. t. m. je krajevna straža pozvala v Podelski občini nekega neznanca, naj se ustavi; toda neznanec je kljub temu prišel bežati. Straža je streljala za beguncem in ga zadela; neznanec je še dalje bežal proti meji, a se je končno zgrudil na tla. Orožniki so našli pri njem potni list, izdan od bolgarskega notranjega ministrstva na ime Jeršamin Nikola, zaupnik notranjega ministrstva.

državne zbornice in pruskega deželnega zbora v prostorih komunistične stranke, našla precejšnje število izstreljenih vžigalnikov za ročne granate, pistoli tipa Mauser z naboji in celo zbirko raznih listin. Komunistični poslanci so radi te preiskave protestirali ter zahtevali, da se nemudoma akcije državnega zbora. Na večerajšnji plenarni seji pruskega deželnega zbora so komunistični poslanci zahtevali, da mora material, ki ga je zaplenila policija, pregledati parlamentarna komisija. Predsednik zbora Leinert je izjavil, da je policijsko oblastvo v prošnji za dovoljenje za preiskavo omenilo, da se v prostorih komunistične stranke nahajajo tajni dokumenti centralne komunistične stranke in «Čeke»; ti dokumenti so velike važnosti za nekatera sodnjaka postopanja glede dveh umorov in več poskušanih umorov. Pruski deželni zbor ni oporekal zahtevi komunistične stranke, naj zaplenjeni material pregleda parlamentarna komisija.

Končni izidi olimpijske tekme s fletom

PARIZ, 5. Končna klasifikacija olimpijske tekme s fletom je sledeča: a) moški: 1. Ducret (Francoz), 2. Catian (Francoz), 3. Vandamme (Belgijec), 4. Coustrot (Francoz), 5. Lavraz (Argentince), 6. Ossier (Danec); b) ženske: 1. Ossier (Danica), 2. Davis (Angležinja), 3. Heteher (Danica), 4. Freeman (Angležinja), 5. Barding (Danica), 6. Tary (Madžarka).

Versailleska pogodba je za Francijo sveta

Odgovor angleške vlade na francoski protest

PARIZ, 5. Vse kaže, da se stališče sedanjega ministrskega predsednika Herriota glede odškodninskega vprašanja v bistvu ne razlikuje od Poincaréjevega stališča. To je Herriot zopet pokazal sedaj, ko se vršijo priprave za londonsko konferenco. Znano je, da je MacDonald dodal vabilu na konferenco še posebno spomenico, ki je radi vsebine zelo razburila pariške kroge. MacDonald je v tej spomenici precej določno začrtal program konference. Med drugim pravi spomenica, da bodo na konferenci razpravljali tudi o novem organizizmu, ki naj bi sodil o sporih, kateri bi nastali pri izpeljavi Dawesovih načrtov, posebno pa o kaznih, ki naj bi se naložile Nemčiji v slučaju, da ne bi hotela izpolniti novih obvez. Do sedaj je imela najvišjo kompetenco v teh zadevah odškodninska komisija, ki je bila ustanovljena na podlagi versailleske mirovne pogodbe.

Anglija opravičuje ta predlog, češ da je Dawesov načrt čisto nekaj novega in da ni ostal v mejah versailleske pogodbe. Logično je torej, da ne more biti kompetentna za razsojevanje sporov glede Dawesovega načrta odškodninska komisija, ki je sad versailleske pogodbe.

A za Francoze, naj si bodo to Poincaré, Briand, Herriot ali Painlevé, je versailleska pogodba sveta. Herriot je na sestanku finančne komisije ter komisije za zunanje zadeve naznanil, da je MacDonald sicer v vlnudnem, toda odločnem tonu obvestil, da je vzbudila vest o vsebini angleške spomenice veliko presenečenje.

Med tem je že prispel odgovor angleške vlade v Pariz. Odgovor je sestavljen v angleščini in podpisan od tajnika zunanjega ministrstva g. Eyr Crewe. Angleška vlada priznava, da je njena spomenica vzbudila razburjenje v pariških političnih krogih; toda program, ki je začrtan v spomenici, ne veže ne francoske, ne drugih na konferenco povabljenih vlad, temveč le angleško. Sir Crewe sporoča dalje, da je angleška vlada povabila na londonsko konferenco tudi dominione.

Herriot je ponovno izjavil, da se obvezuje, da ne bo sprejel na konferenci v Londonu nikake izpremembe versailleske pogodbe.

Gospodarsko napredovanje Rusije

MOSKVA, 5. Na mednarodnem komunističnem kongresu je imel Rykov daljši govor o gospodarskem in finančnem položaju Zveze sovjetskih republik. Rykov je izjavil, da je iz statističnih podatkov razvidno, da je industrija v splošnem po preteku 3 let dosegla 43% predvojne industrije, industrija za preoblikovanje pridelo 50% in nekateri oddelki elektrotehnične in tekstilne industrije pa 100%. Izvoz petroleja bo v najkrajšem času dosegel predvojne številke. Finančni položaj industrije se je toliko zboljšal, da so prinesle 40 milijonov dohodkov. Število delavcev, nameščenih v industrijskih in prevoznih podjetjih, znaša 2,600.000, t. j. dvakrat toliko kakor v letu 1922. Plače znašajo že 60% predvojnih plač in še vedno rastejo; brezposelnost pojema.

Rykov je dostavil, da se Rusija gospodarsko dviga brez tuje pomoči. Glede rusko-angleških pogajanj v Londonu je Rykov izjavil, da se ne ve, ali so Angleži pripravljeni investirati večje kapitale v Rusijo.

Tudi žetev kaže dobro; danes pridelala Rusija že 80% predvojnega pridelka. Izvoz bo znašal 200 milijonov. Vlada bo predvsem gledala, da uredi trgovino. Denarna reforma se je popolnoma posrečila. Ob zaključku finančnega poslovnega leta se bo popolnoma ustavilo tiskanje papirnatega denarja.

Argentinijska izrazila sožalje italijanski zbornici radi umora Matteottija

BUENOS-AIRES, 4. Zbornica je sprejela predlog, ki izraža italijanskemu parlamentu sožalje radi umora Matteottija.

Pismo iz Jugoslavije

Ljubljana, dne 3. julija 1924.

Notranjepolitični položaj se polagoma vedno definitivno odločuje sicer še ni, toda vedno bolj prodira spoznanje, da je volilni mandat Pašiću zasiguran in da bomo imeli še letos volitve. Opozicija se nato tudi odkrito pripravlja in računa s skorajšnjimi volitvami kot z gotovim dejstvom. Po Radičevići ekstraturi v Moskvo tudi skoraj ni ostalo drugega izhoda. Izdajalsko početje Radičića je vzele opozicijskega bloku večino, sicer potrebna koncentracijska vlada pa je nemogoča, ker jo odklanja radikalni z vsvo odločnostjo. Proti njihovi volji pa je koncentracijska vlada nemogoča in zato pridejo volitve, kot edino ustavno sredstvo.

Površni opozovalec našega notranjega političnega življenja bi mogel z ozirom na dolgotrajni boj Pašića za volilni mandat reči, da je bil ves ta boj pravzaprav nepotreben, če pa je bil izid boja znan že vnaprej. In vendar temu ni tako, zakaj sedanjí boj za vlado je bil koristen in je pozitivno končan.

Obenem z bojem za vlado se je namreč vršil tudi strasten boj za zboljšanje naših javnih razmer, za odpravo korupcije. Ta

boj se je pričel že davno pred prihodom Radičevcev v skupščino in z vso ostrino je udaril na dan, ko je moral položiti ministrski mandat Velizar Janković in takoj za njim tudi ministr dr. Laza Marković. S tem pa boj še ni bil zaključen, temveč se je nadaljeval z vso ostrnostjo. Vsled prihoda Radičevcev pa je trenutno utihnil, ker so radikalni poslanci predisciplinirani strankarji, da bi z notranjimi spori slabili pozicijo radikalne stranke v času, ko trka na vrata vlade Radič.

Toda ko je ta nevarnost minila, se je pričel boj znova in z rekonstrukcijo kabineta je zopet odigrana pomembna zmagajoč opozicije v radikalnem klubu. V tem je namreč pomen sedanje rekonstrukcije vlade in v tem je pomembnost dolgotrajne krize, ker se je z njo izvršil ves proces čiščenja in so se morali slabšiji unakniti boljšim.

Pa še eno je treba poudariti. Kralj bo koncem koncev dal Pašiću volilno vladu, toda za ceno rekonstrukcije v korist opozicije. V tem je kraljeva velika zasluga, da je tako dolgo odlašal in da se danes ni dal volilnega mandata. S svojim vztrajnim povdajanjem ustavnosti in s svojim odločnim stališčem je kralj odločil, da je proces čiščenja zmagal.

In tako je danes že gotovo, da gre za ministrstvo Jančičem, tudi minister Kojčić s tem so zapustili vlado vsi oni ministri, proti katerim so bili iznešeni najtežji očitki. Na njih mesto pa pride Andra Stanič, in zraven še en človek radikalne opozicije.

Mogel bi na kratko označiti položaj sledeče: Gospod Pašić dobi volilni mandat z nekako »kontrolno«!

Prvotno se je mislilo, da ne bodo prinesle volitve posebnih izprememb. Odhod Radičića h komunistom pa je ustvaril čisto nov položaj in danes je gotovo, da je pokopana ofenzivna radičevščina v nehrvatsko ozemlje in nejasno je, kako se bo odločil hrvatski kmet. V tem oziru more doživeti največja razočaranja tako opozicija kot vlada.

V Sloveniji bodo odločili o uspehu strank tisti, ki so ostali leta 1923. doma. Tedaj jih je bilo preko 50.000 in ta armada neglasujocih bo odločila, če bo SHS še večinska stranka ali ne. Pred tistimi, ki so glasovali lanske leto proti Beogradu, (ne za SLS!!!), ne bo dosti izpremembe in med njimi more najti vladna stranka le malo pristajev.

Med naprednjaki se precej propagira misel naprednega bloka in priznati je treba, da bi tak blok v marsikaterem oziru pomenil za SLS hud udarec. Pred vsem bi napredni blok rešil glasove vseh onih strank in skupin, ki niso dobile mandata. Tako sta n. pr. dobili pri lanskih volitvah SKS in JDS preko 12.000 glasov in samo en mandat, dasti sta imela zadosti glasov za dvoje mandata. Enako so bili od SLS absorbirani vsi glasovi radikalov, soc. demokratov, narodnih socialistov in vseh ostalih strank, katerih je bilo tudi za dva mandata. Ze iz tega se vidi, da ima misel naprednega bloka nekaj za seboj.

Drugo vprašanje pa je, če je mogoče tak blok uresničiti in kdor le količjak pozna razmere, mora priznati, da so težave skoraj nepremagljive. V prvi vrsti je strastveno povsod prevelika. Razdelitev kandidatov je nadaljna skoraj nepremostljiva težava. Kdo bo nosilec liste, kdo bo na drugem mestu, kdo na tretjem, ko pa je strank več kakor pa mest, katere bi mogle doseči združene napredne stranke?

Foicg vsega tega pa odločuje še ta okolnost, da ni napredni blok med kmetskimi prebivalstvom priljubljen. Dokler je bil čas se je zanemarljiva propaganda za napredni blok in danes ne more napredna misel po agitatorični sili konkurirati s hujšakstvom proti Beogradu.

Rezultat volitev v Sloveniji bo bistveno odvisen od ustavitve naprednega bloka in pravilna sodba bo mogoča šele tedaj, ko bo jasno, če pride do naprednega bloka ali ne.

Na vsak način pa bi si mogle napredne stranke zapomniti že danes, da je treba pričeti z delom v pravem času, ne pa tedaj ko je prepozno. Napredni blok bi moral biti danes idejno že pripravljen, ker za oktorske volitve je premalo časa za njegovo ustvaritev.

O. P.

Naše „Šolsko društvo“

ima danes ob 10. uri predpoldne v dvorani »Konsumnega društva« pri Sv. Jakobu svojo prvo redno skupščino po ustanovnem obnem zboru. To je vsekako važen dogodek v našem življenju. Ze dejstvo, da so napovedani delegati iz raznih krajev Julijske Krajine, govori, kako vse naše ljudstvo razume in cení pomembnost te naše kulturne organizacije, ker je posebejljena v nji rešilna ideja v sedanjih težkih časih — ideja samopomoči! Zato smo uverjeni, da se udeleží današnje važne skupščine vsakdo, ki mu je na srcu obstanek in procvit našega šolstva, napredek naše mladine in kulturni razvoj našega ljudstva. Plemenita je naloga našega »Šolskega društva«. To dejstvo nam nalaga dolžnost, da vsak po svoji moči podpiramo našo ustanovo ter da z obilo udeležbo na današnji skupščini izkažemo hvaležnost in damo novih pobud njim, ki jim gre zasluga na tem, da ta kulturna ustanova tako častno vrši svojo nalogo.

Najnujnejša sedanja naloga

Politično življenje v naši državi je v stanju silnega vrenja in kipenja, kakor je navadno v časih, ko so izbruhali dogodki, ki morejo povzročiti velike preobrate v položaju. Vse kipi, duhovi se razburjajo, naprotne si tendence so v spopadu. Zdi se kakor da je na ustih vsakega usodno vprašanje: ali ni nevarnost tu, da ob tolikem kipenju slednjic — prekipeži?

Mnogo, presenetljivo mnogo, se je že izpremenilo v državno-političnem in parlamentarnem življenju Italije v teh kratkih dneh, odkar je umorstvo poslanca Matteottija z lučjo bliiska osvetlilo ozadje tega življenja — tako grodo in porazno, da se je tudi najlahkoživejši del javnosti zgrozil in se povpraševal prestrašeno: ali je res možno vse to, ali so res tako zločinski razmišljanja naše neomejene zaupanje ljudje, ki smo tako brezpogojno verovali v njih poštenje, njih patrijotizem, njih nesebičnost njih idealizem in v čistost njihove ljubezni do domovine? Danes ga pač ni več človeka v Italiji, ki bi se hotel še tolažiti s kakimi dvomi, s kako nado, da morda vendar ni vse tako in grozno! Pred očmi italijanskega naroda je vsa grenka resnica v vsej svoji žalostni goloti.

Nacelniku vlade se ne more odrekati priznanja, da je takoj spoznal usodnost trenutka in se zavedal velike odgovornosti, ki mu postavlja nalogo, da z odločno roko in krepiji dejanja pomiri razburjene duhove in poda javnosti zavest, da je Italija država pravice ter da bo znala po zaslugi kaznovati zločince, ki so tako ljuto varali svoj narod in tudi — zaupanje nacelnika vlade. Sodna oblast je posegla po celi vrsti zločincev. Vodstvo prevažnega ministrstva za notranje stvari je Mussolini povelj možu, od katerega pričakuje, da ta državni urad očisti od vseh elementov, ki so na sumu, da so bili v kakršnikoli zvezi z njimi, ki so na tako drzen način zlorabljali svoj položaj v tem uradu v svoje zločinske osebne namene. Slovesno je izjavil, da bo neizprosno zasledoval vsakega, ki bi se hotel postavljati izven zakona. Je tudi že ukrenil mere, ki naj državno oblast osvobodijo od vsakega strankarskega vplivanja in je v ta namen preosnoval vlado, pozvali vanjo ljudi, ki niso meso od mesa stranke, ki se je hotela sebe istovetiti z državo in ki je hotela imeti celo odločilen delež na uveljavljanju državne avtoritete.

Vsi ti ukrepi naj bi pomirili tisti del italijanske javnosti, ki se je čutil prezirane in zapostavljene ravno vsled dosedanjega razmerja med državno oblastjo in nje stranko, ker ima v sebi odlične predstavnike javnega življenja, ki so po vsej svoji umstveni kakovosti in svoji politični prostosti poklicani za sodelovanje na oblastu in v parlamentarnem in političnem življenju.

Gigantska in spojena z neizmerno odgovornostjo je naloga, ki jo nalaga sedanji trenutki nacelniku vlade. To breme mora nositi ravno on! Kajti ne verujemo, da bi kateri drugi italijanski državnik, ki si ne bo povzročil bodočnosti, hotel v tem hipu stopiti na njegovo mesto. Tudi krogi, ki idejno nikakor ne soglašajo s sedanjim nacelnikom vlade in ki bi bili ob drugačnih razmerah pripravljeni, vzeti nase breme in odgovornosti, se ne odtegaajo spoznanju, da bi mogla sprememba na čelu vlade povzročiti veliko zlo, ker bi vsi tisti nečisti elementi, ki so se okoriščali na dosedanjem režimu in ko jim je sedanji nacelnik — četudi v dobri veri — pripomogel do moči, mogli izzvati nevarne pojave. Zato je najboljša, da jih ravno sedanji nacelnik vlade dene na verigo in jim pokaže, da je korist države višja od njihove ambicije in njihovih namenov. K temu pa prihaja še dejstvo, da so sedanje opozicijske stranke, ki so se združile v blok, sicer zločne v negativni smeri, v nasprotju proti sedanjemu režimu, da pa so med njimi toliko načelna in programatična navzkrižja, da bi se — vsaj v tem hipu — ne mogle združiti tudi za pozitivno delo, za program, ki bi mogel dati solidno podlago za trajno vladavino. Moč sedanjega nacelnika vlade je tudi v tem pretežnem položaju v idejni razdvojenosti njegovih nasprotnikov.

Seveda je tudi ta moč kaj relativne vrednosti sprico dejstva, da gospod Mussolini nima posla le z aktivnimi udeležniki parlamentarnega in političnega življenja, marveč je po naši sodbi njegova velika, kočljiva in težavna naloga tudi ta, da pomiri vsu užaljeno in razburjeno javnost! Z vzpostavitvijo normalnih razmer na osrednjih oblastvih in v parlamentu ne bi bila še odpravljena nevarnost, ki jo izvala razkritja po umorstvu poslanca Matteottija, pri čemer marveč tudi normalizacija v vse javno življenje. Ni dovolj, da so ali bodo morali še v jeco že razkriti zločinci, ki so izvali to veliko nesrečo. Duhovi široke javnosti se bodo mogli pomiriti šele tedaj, ko bodo podana jamstva, da se do korena iztrebi vsa gnjava od visokih pa do najnižjih plastí v državno-pravnem in javnem življenju!

Da sta gg. Mussolini in Federzoni jela čistiti pri glavi, je hvalevredno in v tem trenutku najnujnejše delo. Bilo bi pa prikrivanje resnice, če bi hoteli polajevati dejstvo, da se je zlo razpaslo tudi v nižjih in širokih plasteh. Ko pa govorimo o zlu, ne mislimo morda le na sleparstva in korupcijo po zgledu tistih, ki čakajo sedaj v ječah na zaslužen kazni. Mislimo marveč tudi na nesposobnost, samovoljnost in nezakonskosti na polju državne uprave, ki jih zaprečajo tu pa tam razni podrejeni organi! In to zato, ker sta jim domneva, da jim je vse dovoljeno in da morejo vse, ne da bi se jim trebalo bati kazni, vcepilja pritisk in vplivanje od strani strankarjev, ki so sebe istovetili z državo, si usvajali njene funkcije ter utrjali svoje pomočnike v veri, da je njihova moč toliko, da more-

jo obvarovati vsakega pred vso posledico kakršnekoli nedovoljene in kaznivskega čina. Pod takim pritiskom in vplivanjem se je mogla razpasti zlo tudi v nižje in široke plasti. Tudi nižje doli je treba iztrebiti zlo do korena, da se bo moglo govoriti o resničnem ozdravljenju državnega, političnega in javnega življenja.

Naloga, ki se narinja nacelniku vlade ni torej lažja in velika, ampak tudi zelo obsežna. Metla, ki je začela pometati, bo morala zajeti na široko in globoko. G. Mussolini naglašava vedno, da je vsak državljani dožan se pokoriti zakonom spoštovati zakonitost ter da ni dovoljena nikomur nikak samovoljnost v navzkrižju z zakoni. Koliko bolj velja to za tiste, ki so po svojem službenem položaju in po svoji prilegi poklicani, da zahtevajo od drugih, naj spoštujejo in si dovoljujejo svojevoljnost preko vseh zakonov! Le v tem je razlaga za fenomen, ki ga čisto opazujemo ravno v naših pokrajinah, da je namreč upravna

praksa podrejenih upravnih oblastev v raznih krajih različna ter da si tu in tam kak upravni organ osvaja kompetence, ki mu ne pristojajo po zakonu. Le tedaj, če bodo točno in natančno opredeljene kompetence vsakega upravnega oblasti in vsakega njegovega organa, more priti do reda in zakonitosti v vsej državni upravi in le tedaj bo zagotovljeno spoštovanje državne avtoritete! Le tedaj se bo mogel vzor državne uprave dvigniti iz jarka, v katerega so ga pahili zločinci, ter spraviti na ravno cesto!

Neki list je menil te dni: »Če bi bil Mussolini nadvladoval svoje prijatelje tako, kakor je znal svoje nasprotnike, bi bila domovina prihranjena sedanja nesreča! Sedaj pa se zdi, da je — prepozno! Morda je tisti list pretiraval. Pač pa je gotovo, da je skrajni čas. Če ne bi metla začela sedaj temeljito pometati, potem bi mogel priti res tisti psihološki moment, ko bi morali vzkliti — prepozno!

DNEVNE VESTI

Roditi — Erlberg!

V svojem predvčeršnjem večernem izdanku je priobčil »Piccolo« vest, da priredi mladinsko židovsko združenje danes izlet v »Roditi« in na senčnati breg »Erlberg«. Kje je kdo med Tržačani, ki bi nam mogel pojasniti, kam prav za prav je namenjena danes židovska mladina? Zagotovo »Roditi« bi nam morda mogel še kdo razrešiti. Ali ni morda naš pošten Rodik? Ali — Erlberg! Kdo ve kaj? To zveni nekam po nemški. V svojo sramoto moramo priznati, da tako slabo poznamo zemljepisne naše pokrajine, da se nam doslej niti sanjalo ni o tistem senčnatem bregu — Erlberg. Toliko vemo sicer, da nemška beseda Erlt pomeni našo jelšo. Ali Erlberg — Erlberg, ta se nam tako čudno mota po glavi. Pa ne da bi morda »Piccolo« hotel postati propagator pomnečevanja krajevnihih označb v naši deželi! Čudno, čudno tem bolj, ker bi Tržačani, ki napravljajo izlete na Erlberg, služili, da bi ga kje javno vzpostavili v obdobju kakor kako znamenitosti. Stojte! Stojte! Nekaj se nam svita v glavi. Ali pa niso ta Erlberg morda naše — prijazne Artvize z njih romantičnim razgledom? Pa še ena misel nam sili v glavo. Ali niso morda prekrščevalci in pačitelji naših krajevnihih imen ob tolikem napornem delu prezrili tisti »senčnati breg«? Ker pa »Piccolo« jemlje sapa, če bi moral napisati slovensko krajevno ime, je — Bog sam vedi kje — iztaknil — Erlberg! Res genijalen je naš »Piccolo«. Samo ne bi smel pozabljati, da je včasih zelo majhen korak od genijalnosti do — smešnosti!

Upravičeno vprašanje

Te dni je slavil svojo poroko tržaški poslanec, on. Francesco Giunta. Najprej civilno sveda. Potem pa tudi cerkveno. Cerkevni obred je opravil kardinal Vanutelli, eden najuglednejših in najvplivnejših članov kardinalskega kolegija. Cerkev je bila slovesno odlična. Gospod Giunta je bil torej menda tudi pri spovedi. Ali je izpovedal tudi zažig tržaškega »Narodnega doma«? Saj so po naukih cerkve tudi zažig — greh. Zato mu je spovednik gotovo naložil, naj popravi storjeno škodo. Upravičeno je torej sedaj vprašanje, ali bo sedaj poravnana škoda, povzročena po rečenem požigu?

MAGDALENSKA PODRUŽNICA SOLSKEGA DRUŠTVA

Je imela preteklo nedeljo svoj redni občni zbor v prostorih »Gosp. društva« (Pri Tirolcu). Poleg Magdalenčanov so se udeležili občnega zbora v velikem številu tudi Sentjakobčani, med njimi odbor sentjakobske podružnice. Navzoč je bil tudi predsednik centralnega odbora »Sol. društva«, dr. Abram ter njegova gospa, ki je zastopala mestno žensko podružnico »Sol. društva«. Dnevni red občnega zbora se je razvil kakor običajno. Pri točki »Razno« se je razvila debata o vprašanju, ali naj se obdrži še nadalje ta važna postojanka. Sklenilo se je, da mora ostati magdalenska podružnica pri življenju ter so se prilegile v odbor sveže moči, ki naj podružnico okrepijo. Za predsednika podružnice je bil ponovno izvoljen ugledni Anton Miklavc. — Po občnem zboru so nekateri rodoljubci nabrali za magdalensko podružnico L. 193. Tudi se je vpisalo mnogo članov. — Magdalenčani! Vpišite se v svojo podružnico!

Solsko društvo, - magdalenska podružnica. Otroška prireditel, ki se je imela vršiti danes, ob 5. pop. v dvorani »Pri Tirolcu« odpade in se prenese na nedoločen čas. — Odbor.

Solsko društvo, podružnica pri Sv. Ivanu opozarja, da naj pride, kdor hoče imeti mirno vest, danes na veselicu, ki se vrši na vrtu Nar. doma pri Sv. Ivanu v korist refekcije otroškega vrtca. Začetek ob 17. uri. Komur za svoj narod mar, ta naj položi danes za našo nežno dečo dar!

Počitniška akcija. Otroci za Trnovo, Bukovje, Trnje, Gorenje, Predjama, St. Peter, Petelinje naj se zgledajo v ponedeljek ob 5. uri popoldan v uradu žensk. dobrodel. združenja, da dobe navodila, ker odpotujejo v sredo jutraj. — Žensko dobrodel. združenje.

Solska razstava v Barkovljah. Na naših okoliških solah so se v zadnjih letih zopet uvedle koncem solskega leta razstave ročnih del in risb. Razstave so velikega pomena za solsko mladino, ker jo vzpodbujajo k pripravnosti, a zraven ji vzgajajo umetniški čut. In res se že v par letih pozna velik napredek. Kričeti šablonski nemški uzorci so skoro zginiti iz ženskih ročnih del, nadomeščajo jih lepi, v barvah in formah ubrani, vetinoma domači uzorci, ki so se vsled svoje enostavnosti tako zelo priljubili.

V Barkovljah smo imeli letos kaj lepo razstavo. V okusno okrašen dvorani je bilo postavljenih več vrst miz z lepo razvrščenimi ročnimi deli, med katerimi so bila nekatera tako dobro izdelana, da bi človek se verjel, da jih je izvršila otroška roka. Zanimivo so bile risbe po novi metodi, ki daje otrokovi iznajdljivosti prosto polje. Tudi deška ročna dela

so bila dobro zastopana; med temi je bilo mnogo koristnih predmetov, ki navajajo dečke na praktičnost. Žal, da toliko pri dekliških, kolikor pri deških ročnih delih je v veliko oviro pomanjkanje sredstev, ker marsikateri starši ne zmorejo stroškov za najnujnejše potrebitve svojih otrok.

Razstava je bila jasen dokaz, da se je naš, žal tako zelo skrčen učiteljski zbor z vso ljubeznijo potrudil, da so učenci pokazali tako lepe uspehe. Za njihov potrdilovalni trud so jim barkovljanski starši iz srca hvaležni.

Romanje v Lurd. Odbor za prirejanje romanj v Palestino in Lurd vabi na romanje v Lurd, ki se vrši med 27. avgusta in 5. septembra t. l. Romarji prenočijo na poti v Lurd v Turinu, nazaj grede pa v Genovi. Cena znaša v II. razredu 310 lir in 485 frankov, v III. razredu 195 lir in 400 frankov. V tej vsoti so zapadeni vsi stroški: vozni listek, hrana, stanovanje, takse, napitnine. Kdor bi se hotel udeležiti tega romanja in želi natančnejših podatkov, naj se obrne na t. g. A. Ziliani, Trst, via Rossini 28. Čas za zglastev je do 15. julija.

Društvene vesti

Podružnica Solskega društva pri Sv. Jakobu priredi v nedeljo, 13. t. m. v dvorani DOKD pri Sv. Jakobu veselicu z zaključkom otroškega vrtca. Starši in drugi prijatelji društva so vabljeni, da se prireditve polnoštevilno udeležijo.

M. D. P. - Sv. Jakob. Jutri, v ponedeljek, redni sestanek ob 20.30. — Odbor.

Omelidina. Ustanovni občni zbor se vrši 13. t. m. ob 9. zjutraj. Vpisuje se od jutri dalje ob 17.30—19. zvečer.

Kontovelsko-prosečni mladina se vabi za danes ob 18. na sestanek. Zbirališče pred cerkvijo na Kontovelu. Vabi se zlasti dramski krožek na Kontovelu. — Sklicatelj.

Iz tržaškega življenja

Kaj vse stori sladka vinska kapljica. Včeraj popoldne okoli 18. ure je neki po delavsko oblečen mož, pijan kakor klada, prepeval in ukal na ulici Carducci. Nenadoma pa je moža nekaj ujezilo; začel je razgrajati in nadlegovati mimoidoče ljudi. Da bi si ohladil jezo, je končno udaril s pestjo po tipu izložbe trgovine z ortopedičnimi predmeti, katere je lastnik Julij Reddersen. Prihiteel je neki mestni stražnik, ki je imel mnogo opraviti predno je pijanca ukitil. S pomočjo dveh uslužbencev »Belega križca« ga je odvedel v mestno bolnišnico, kjer bo mož ostal, dokler se iztrezne. Potem bo moral najbrž par dni sedeti za omejenim oknom, ker je povzročil lastniku trgovine 150 lir škodo.

V znamenju noža. Včeraj popoldne okoli 16. ure se je 25-letni tečaj Adriane Bin, stanujoč v ulici Lloyd št. 14, spril iz neznanih vzrokov s pomočnikom Lovrencom Cecchini, stanujočim v ul. Ferriera št. 14. Kmalu sta si moža skočila v las; nekaj časa sta pridno drug drugemu s pestmi rahljalosti, končno pa je Cecchini, videč da ne more nasprotniku drugače do živga, potegnil nož ter zabodel Bina pod levo pazduho.

Vled vpitja ranjenca je prihitel neki finančni stražnik, ki je Cecchinija razorožil ter aretiral. Med tem časom je nekdo obvestil o dogodku rešilno postajo, odkoder je prihitel na lice mesta zdravnik, ki je ugotovil, da je Bin zadobil precej široko, a k smrti ne nevarno rano. Po prvi pomoči ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelk. Mladenič bo obdržal v 10 dneh. Vzrok prepira ni znan, ker ni hotel ranjenec dati nikakega pojasnila.

Umobolna ženska akočla okoli okna. Zasednica Pierina Gorian, stara 29 let, stanujoča v Pendici di Scrocola št. 439, boleha že delj časa na neki duševni bolezni; domišlja si, da je preganjana. Pred kakimi 10 dnevi je v svoji blazni manji skočila okoli okna prvega nadstropja, k sreči pa si tedaj ni storila nič hudega. Sinoti je nevarna ženska, ki se je pred kratkim vrnila domov iz opazovalnice, ponovila svoj blazen čin. Te pot pa se je pri skoku s prvega nadstropja pobila po glavi ter si nekoliko pretresla možgane. Dobila je prvo pomoč od zdravniške rešilne postaje, ki je bil poklican na lice mesta, nato je bila prepeljana v mestno bolnišnico.

Sport

Nogomet. V nedeljo, 29. t. m. se je vršila v Dobrodu pri St. Vidu prijateljska nogometna tekma med S. K. »Nanos« in Vipave in S. K. »St. Vid«. Upeštevajoč dejstvo, da je četa iz St. Vida komaj pred kratkim ustanovljena, medtem ko občesta S. K. »Nanos« že leto dni, ne smemo obžalovati poraz močvra S. K. »St. Vid«. Veti za dokaz morebitne nesposobnosti. Vse se hoče in skupnega igranja, pa bo že šlo. — Izid je sledeči: S. K. »Nanos« premaga S. K. »St. Vid« 6 : 0.

S. D. A. (nogometni odbor) proti M. D. P. - Opčine. V nedeljo, 13. t. m. se vrši na igralištu ležečim med Opčinami in Prosecom prijateljska nogometna tekma med nogom. četo SDA in nogom. četo MDP. — Ker je to sploh prva tekma med dvema slovenskima sportskima društvoma, se nadejamo obilne udeležbe s strani našega občinstva.

Naročalte in širite

„EDINOST“

Vesti z Goriškega

Priključenje okoliških občin k Gorici. V poslednjem času se širijo po mestu in okolici trdovratne govorice, da bodo okoliške občine kakor St. Peter, Solkan i. dr. priključene h goriškemu mestu. Podoba govorice najbrže niso neosnovane, ker to je bila že od nekdaj želja prejšnjih in sedanjih goriških mestnih svetov. Pred vojno je modre mestne očete odvrčal od tega koraka strah pred slovensko večino v mestnem svetu, sedaj pa je ta strah odpadel, ker so Slovenci v mestu po vojni oslabele, ki bi odvrgla slovensko nevarnost.

Zato pa naši okoličani ne gojijo prav nikake želje postati goriški meščani, ker vedo, da bi morali drago plačati svoje povisvanje v meščane. Čeravno je ta zadeva veljavna in bi morali o njej odločiti predvsem prizadeti sami, se najbrže za njihov odpor nihče ne bo zmedel, ker je skrb za njihov blagor poverjena komisarijem, ki baje za kulismi pripravljajo našim okoličanom neprijetno presenečenje, da postanejo kar čez noč goriški meščani.

Fuzija občin. Z uvedbo italijanskega občinskega zakona je furlanska politična oblast prišla raznišljati o spojitvi mnogih manjših občin v večje občine, kakor imamo to v Italiji. V to svrhu kakor tudi v svrhu olajšanja prehoda iz prejšnjega avstrijskega zakona v novi italijanski zakon je imenovala ponekod takozvane plurikomunalne komisarije, ki so pa dosedaj omejevali svoje delovanje le na iztirjanje svoje plače.

V poslednjem času se je pričelo govoriti zlasti v idrijskem okraju, kjer komisarij in plurikomisarji znani Jerabek, o fuziji raznih malih občin. Priznavamo, da je v goro obljubljenih in z ugodnimi prometnimi zvezami preskrbljenih starih pokrajin tako postopanje docela na mestu in utemeljeno tudi z gospodarskega vidika. Toda, kar velja za stare pokrajine, ne velja za nove in zlasti ne za gorati del teh pokrajin, kjer ni ne ugodnih prometnih cest, ne ugodnih prometnih sredstev. Se sedaj morajo prebivalci naših gor prehoditi mnogo kilometrov, če imajo pota na županstvo, ko nesejo otroka h krstu itd. Če pa pride do nameravane spojitve manjših občin v večje, se bodo te že sedaj ogromne razdalje še bolj povečale, tako da bo moral par, ki se hoče poročiti, napraviti hoče-noče-moraš pravo ženinovansko potovanje, da ostanemo samo pri enem iz onih nečestih slučajev, v katerih se je treba podajati na županski urad.

Pa tudi z gospodarskega vidika je v naših krajih nameravana fuzija z ozirom na mestne razmere neuteleljiva in celo škodljiva in to ne glede na veljiko izgubo delovnega časa, povzročeno vsled velikih razdalj. Zlasti do vojne so bile naše občine po večini aktivne, čeravno se bila občinska bremena zelo majhna. Požrtvovalnost občinskega odbora in stalna kontrola občinarjev sta pripomogla k temu, da so bili izdatki za občinsko upravo skrajno nizki in zlorabe v občinski upravi skoraj nemogoče, ker je bila občina nekaka velika družina, katere člani so se vsi poznali. S spojitvijo v večje občine pa vse to odpade in upravni stroški, mesto da bi se zmanjšali, se bodo še bolj povečali.

Iz višje navedenih razlogov priporočamo politični oblasti, da prej dobro pretehta naslednje, predno se odloči za nameravane fuzije, če ji je res pri srcu blagor naših občin. Vrhunec nesramnosti. Neki »pošteni in nepristranski državljani« je napisal v poslednji »Novi dobi« razen mnogih bedastih vrstic tudi sledeče, ki vsled svoje nesramnosti morajo osupniti vsakega, ki se še smatra za Slovenca:

»Dolgo sem zasledoval manjšinsko narodno gibanje, in to ne le pri nas, ampak tudi v drugih državah, ter sem prišel do zaključka: nam Slovincem v Italiji se, primerjaje narodne manjšine v drugih državah, razmeroma dobro godi, in edino kar nam manjka, je recipročno zaupanje med vlado in nami.« Naj nam »pošteni in nepristranski državljani« navede države, v katerih se kompaktno naseljene narodne manjšine ne smejo posluževati svojega jezika v javnih uradih in na sodnih, naj nam navede, v katerih državah ni dovoljen pouk dece v njenem materinem jeziku. Na »državljan« bi lahko stavili še stotero drugih vprašanj, toda omejimo se le na glavna, ki nas najbolj težijo. Sicer pa naj se »pošteni in nepristranski državljani« prej podpiše, ker nikakor ne moremo verjeti, da je dotične vrstice napisal Slovenec, pa četudi fašist.

Bolj v zabavo vsem tistim, ki se še niso skregali s pametjo, nego v drugo, navajamo sledeči žiliv hlapčevske duše »poštenega in nepristranskega državljan«:

»Poglejte manjšine drugod in delo njih voditeljev! Pri vsaki priložnosti, če drugače ne, pošiljajo vdanostne brzojavke predstavnikom države in vlade.« To je pot, po kateri lahko postanemo pošteti in nepristranski državljani. Učiteljsko zborovanje. V četrtek se je vršilo v Gorici zborovanje goriškega učiteljskega, na katerem je došlo mestoma do zelo burnih incidentov. Uboja učiteljska para na Goriškem je namreč večinsko še vedno provizorično nastavljen, vsled česar mora koncem vsakega solskega leta znova in znova vlagati prošnje za definitivno namestitev in tudi ne dobiva med počitnicami nikake plače. Ni nikaka čuda, če je v teh trpinih končno zavrela kri, ko že toliko dolgi let živijo v večni negotovosti in so izpostavljeni vsem močnim preganjanjem. V tem letu bo baje veliko število slovenskega učiteljskega odpuščen. Mnogi, ki so žrtvovali za razvoj solstva na Goriškem vso svojo mladost ves sok svojega življenja, se jeseni ne bodo smeli več vrniti na mesta njihovega službovanja in postavljeni bodo kratkoma na cesto.

Gorica dobi solsko avtonomijo. Ker v starih pokrajinah uživajo solsko avtonomijo samo glavna mesta pokrajin, bi morala Gorica z uvedbo italijanskega zakona zgubiti tudi pravico do solske avtonomije, ker ni več glavno mesto dežele. Ker pa je z dekretom z dne 1. maja t. l. dovoljeno, da smejo imeti v novih pokrajinah solsko avtonomijo tudi taka mesta, ki niso glavna mesta dežele, bi tudi Gorica že za nadalje ohranila solsko avtonomijo.

Postavitve temeljnega kamna za novi samostan na Sv. Gori. V četrtek jutraj je bil slovesno postavljen temeljni kamen za novi samostan na Sv. Gori. Slavnosti so prisostvovali zastopniki civilnih in vojaških oblasti in znatno število vernikov. Slavnostni govor je držal nov pater gvardijan na Sv. Gori.

Napadalec sen. Bombiga obojen. V četrtek se je pričela v Gorici protorna obravnava proti klopekarju Mateju Colloziju, ki je pred letom dal oddaj več strelov v Gorici na Korzu na sen. Bombiga. Razprava je končala v petek popoldne. Ker so porotniki zanimali vprašanje

poskušene umora in priznali le lahke telesne poškodbe in še to z raznimi očitavljami nimi okolnostmi radi delne umobolnosti, je bil obtoženec obojen na 7 mesecev in 3 dni zapora, katerega je že več kot dovolj prebil v preiskovalnem zaporu. Zagovarjal ga je odv. Zennaro iz Trsta.

Spremembe pri »Novi dobi«. V upravi in v uredništvu »Nove dobe« so nastopile velike spremembe. V upravi mora vladati velika disciplina suha, ker se je »Nova doba« spremenila iz tednika v dvotednik, ne da bi s tem črnila niti besede. Videm najbrže noče več zalagati tega brezupnega podjetja in je ustavil nadaljne podpore. Po vsebini poslednje »Nove dobe« se pa lahko sklepa, da ni več v uredništvu viteza Peternele, ker v poslednji številki ni več njegovih jezuitsko zaviranih uvodnih člankov, ampak le članki »poštenih in nepristranskih državljanov«, ki so preveč nerodni, da bi znali prikriti prvi namen slovenskega fašizma. Viteza Peternele pa po vsej verjetnosti razjezila njegova degradacija v občinskega tajnika v St. Petru in iz jeze je mož pričel strajkati.

»Nova doba« ugaša in ni več daleč dan, ko docela ugašne. Trezni italijanski fašisti se tega veselijo, nam pa bo iskreno žal, če se to zgodi, ker z zatonom nove dobe zgubimo goriški Slovenci mogočno propagandno sredstvo za našo pravično stvar.

Telefonska zveza Ajdovščina—Postojna. Vsi pavske občine med Ajdovščino in Postojno so vložile na pošto ravnateljstvo v Trstu prošnjo za zgradbo telefonske zveze Ajdovščina—Postojna. Poštni komisariat v Trstu je sedaj rešil prošnjo v tem smislu, da je zgradba zveze izvedljiva, če prevzamejo prizadete občine stroške za postavitev telefonske proge in preskrbijo prostore za urade. Žico bo dala izjemoma na razpolago pošta uprava iz zaloge porušenihih vojaških telefonskih zvez. Razen tega je odgovoril tudi oddelek za gradnjo in vzdrževanje telefonskih in telegrafskih prog, da se je pri zopetni postavitvi brzojavnih drogrov med Ajdovščino in Prevalom, ki se baš sedaj vrši, skrb za to, da se lahko brez velikih stroškov in težav dodenejo na drogove nove žice za bodočo telefonsko zvezo med Ajdovščino in Postojno.

Iz Idrije. (Zrelostni izpiti na realki). — Zrelostni izpiti na tuk. realki so se vršili od 24. junija do 5. julija pod predsedstvom ravnatelja g. dr. Cikoviča ter v navzočnosti kr. komisarja g. prof. Lorenzonija. Od prijavljenih 23 kandidatov je izdelalo zrelostni izpit samo 11 in sicer: Bežeg Milena (z odliko), Vovčina Ivanka, Vovčina Marija, Lapajne Ivan, Lapajne Stanko, Kenda Peter vsi iz Idrije; Adamič Miroslav iz Doline (Istra), Garzaroli Gabriel iz Postojne, Mahnič Srečko iz Dekanov, Znidarščič Karol z Opčin in Lupin Bogomil iz Nabržine.

(Stanovanjska kriza). — Zadnji čas je začelo rudniško ravnateljstvo potom tuk. sodnije brezobzirno metati uboge družine upokojenih rudarjev in njihovih vdov dlektno na cesto. Skandal nad vse škane, dale za naše mesto je to žalostno stanje, posebno če gre človek po ulici ter vidi te uboge ljudi z opravo vred na cesti! Ali ni to velika sramota in krivica, ki vpije do neba! Uboji rudarji, ki so 40 in več let delali v jami ter jim rudnik plačuje tako mizerne pokojnine, da ne morejo ne živeti ne umreti, so torej povrh tega dočeli še to, da se brezsrčno postavljajo na cesto! — Kaj naj sedaj napravijo ti reveži, ki nikakor ne morejo dobiti stanovanja, ker jih sploh ni na razpolago! Stanovanja, ki so jih morali siloma zapustiti ubogi penzionisti, so sedaj večinsoma prazna in le radovedni smo, za koga jih je rudnik namenil! Ali namerava morda importirati delavce iz drugih krajev? To bi bila še večja krivica, ki bi se godila našemu prebivalstvu. Ali nimamo dovolj domačih brezposelnih delavcev, ki so že vajeni delati v jami in so gotovo bolj sposobni kot delavci iz drugih pokrajin! Stanovanjska kriza v Idriji bi gotovo ne bila tako velika, če bi se rudnik potrudil in bi dal na razpolago vsaj nekaj od žuljev idrijskih rudarjev prisluženih tisočakov, in bi popravi nekaj poslopij, ki bodo s časom razpadla. V prvi vrsti je gotovo rudnik poklican, da tudi sedaj skrbi za ljudi, ki so dali vse svoje moči in zdravje v prid državi, ki sedaj z njimi tako mačehovsko postopa. Vemo, da je g. župan napravil že vse mogoče korake v tem oziru in upamo, da bo imel uspeh!

Poglavje brez konca. V goriško bolnišnico so pripeljali 18-letnega Jakoba Kranjca iz Ponikev, ker je zadobil težke rane od granate, ki mu je eksplodirala. Zopet samomor. V petek jutraj so opazili mimoidoči približno 50 let starega mrtvega moža in ob njegovi strani je ležala skoraj prazna stekleničica, v kateri je bilo še nekaj lizaforma. Očitno se je mož že ponotil zastrupil in si vzel življenje z zaužitjem te tekočine. Edino, kar so pri njem našli, je tramvajška legitimacija, izdana od tržaškega tramvaja in glaseča se na ime Pietro Juch. Samomorilca so prepeljali v mirenko mrtvašnico.

Iz tržaške pokrajine

Iz Nabržine. Prejeli smo in objavljamo: Ugledno uredništvo »Edinosti«! Smatram za zelo koristno, da zaradi moralnega vtiisa, ki ga je napravil na moje številne prijatelje med drugorodci in nedrugorodci v Nabržini in izven Nabržine, dopis objavljem v »Edinosti« od 3. t. m. sporočim sledeče: Naj vedo vsi, ki tega še ne vedo, da nisem imel in da se mi ne more pripisovati nikake akupnosti z Amato Scopiom in De Cilia, katerih delovanje obojam danes obenem z drugimi somišljeniki. Zanikujem najodločnejše števila pretiravanja, ki jih vsebuje omenjeni dopis, kakor n. pr., da sem jaz rekel: »Ali pojdi daleč spat ali v Ljubljano!« in še razne druge stvari, katerih že po svojem miroljubnem značaju nisem mogel nikoli izreči. Moje posredovanje je imelo le namen, da pomirim prisilne, ki so bili precej razpajani.

Porabljam to priliko, da izrazim svoje globoke simpatije napram drugorodcem dobre volje. Ne morem pa se enako izraziti o nekaterih, ki z izmišljotinami črtno moje delovanje ter s tem dajejo javnosti neupravičene argumente za kritiziranje in opravljanje. V sled tega pozivam te osebe, da stopijo iz svoje anar-

nimaosti, da se seznanimo ob blizu. Istočasno jim sporočam, da slična prizadevanja ne bodo zabrisala moje preteklosti, ki jim najbrže ni znana, posebno pa glede mojega zadržanja na pram drugorodnem.

Zahvaljujem se vam za uslugo z odličnim spoštovanjem

Gigliotti Albino.

Pripomba ur. Takih pojasnil smo že mnogo prejeli povodom sličnih dopisov, kakršen je bil omenjeni dopis iz Nabrezine. Ponovno smo izjavili ob sličnih prilikah in to ponavljamo tudi danes, dan e mi, ne naši dopisniki ne objavljamo poročil o incidentih, ki se tičejo razmerja med obema plemenoma v naši deželi. z namenom, da bi določene osebe črtili ali jim škodovali, temveč le zato, da se gotovi položaji, ki bi znali škodljivo vplivati na mirno sožitje, razjasnijo in morebitna nesporazumjenja odpravijo. V pospremnih besedah k svojemu pojasnilu izjavlja tudi G. Gigliotti, da ima njegov dopis izključno ta namen. Moramo pa pripomniti, da se nam zdi, da gotovo malo pretirava, ko pravi, da bi ga naš dopisnik le hotel črtili. Kakor G. Gigliotti, tako je šlo tudi našemu dopisniku predvsem za stvar. Naj končno pripomnimo še to, da je zelo hvaljevredno, da drži G. Gigliotti toliko do svojega dobrega imena med našim ljudstvom. Tako občutljivost bi bila za vse zastopnike oblasti med našim ljudstvom gotovo najboljši kazipri pri njihovem delovanju. Na drugi strani pa morajo ti zastopniki upoštevati tudi občutljivost našega ljudstva. Pri tem ne cikamo na oni incident ki ga gosp. Gigliotti drugače opisuje nego naš dopisnik, temveč na dejstvo, da hoče delati v svojem pojasnilu nekako razliko med »dobrimi« in »slabimi« drugorodci. To razlikovanje je znana politična poteza, ki je morda zelo spretno preručena, ki pa gotovo ne služi namenu, ki ga naglašava G. Gigliotti v svojem pojasnilu in v svojih pospremnih besedah, ker smatra naše ljudstvo tako razlikovanje za umetno »ejanje razdora, ki mora imeti le slabe posledice tudi za sožitje med obema plemenoma. Želimo, da bi to pojasnilo G. Gigliottija dosseglo kljub temu cilj in da bi prišlo v naši zavodni Nabrezini do trajnega mirnega sožitja med domačini in Italijani.

Vesti iz Istre

Trnovo pri Ilir. Bistrici. Društveno življenje. Tekom preteklega zime se je bilo pri nas zelo lepo razvilo društveno življenje v zadnjem času pa je v njemu za delovanje na kulturnem polju nekoliko ponehala. Kritikujoč jeziki, katerih nikjer ne manjka pripisujejo to najrazličnejšim vzrokom. E dini pravi vzrok pa je gotovo, ta, da je večina mladih ljudi sedaj zaposlena pri delu na polju, posebno letos, ko nas je Bog obdaril s še precej dobro letino. Ko bodo pridelki enkrat spravljani pod streho, se bo vzbudil stari družabni duh Trnovcev in lahko pričakujemo marsikatero lepo prireditev.

Letni semerj. Pretekli ponedeljek se je vršil v Trnovcu tradicionalni letni semerj. Obiskovalcev je bilo obilo, kupčija še precej živahna. Najboljše kupčije so pa gotovo naredili trnovski fantje s plesom. Inkasirali so okrog 2000 lir. Kakor se vidi, je pri nas še mnogo ljudi, ki jih pamet ni še srečala.

Ilirska Bistrica. Nove stavbe. Lepa nova stavba, ki jo je dal zgraditi princ Schönburg-Waldenburg, je že pokrita in bo Bistrici zares v kras. — Nad Bistrico pa se vzdigujejo že zidovi nove infanterijske vojašnice, ki bo imela prostora za celo brigado. Bistrica se torej širi in lepša; električna luč že tudi gori v mnogih hišah. Mogoče s časom dobimo tudi telefon.

Ilir. Bistrica. Nov premoškop. Že pred vojno je bila odkrita v bližini Bistrice močna žila premoga, vojna pa je nadaljina dela za izkopavanje premoga pretrgala. Sedaj pa so se dela obnovila in v kratkem se bo začelo z rednim izkopavanjem premoga. Pri podjetju je vdeležnih tudi več domačih ljudi s kapitalom.

To in ono

Para živega srebra kot gonilna sila

Deset let je človek uporabljal samo vodno paro za pogon parnih strojev in turbin, zdaj je pa z velikim uspehom vprgel v ta jarem tudi paro živega srebra. Zdi se mi, da je »Edmo« že povedala nekaj besed o tem najnovejšem človekovem koraku naprej na polju tehnike, a bila je le kratka novica brez podrobnosti. Ker sem prepričan, da se naši čitatelji zanimajo za vsak napredek v moderni tehniki, bomo v naslednjem dobili nekaj vpogleda v ta najnovejši izum.

Kotli, v katerih se proizvaja para živega srebra, se umevno zelo razlikujejo od navadnih parnih kotlov, in stroji, ki jih ta para žene, so turbine istotako posebne konstrukcije. Eno in drugo je pa po svojem sestavu še nepopolno, vsakogar pa ena največjih elektriskih družb v Ameriki (General Electric Company) že postavila take kotle in take turbine v svojih elektriskih napravah v Hartfordu, v državi Connecticut. Ta družba je bila tudi prva, ki je vpeljala navadne parne turbine v svojih napravah.

Daily Science News Bulletin iz Washingtona poroča, da ima rečena družba živosrebrne parne kotle in turbine v obratu že od septembra meseca lanskega leta in da z njih pomočjo proizvaja dnevno 3500 kilovatov električne sile. Ti novi stroji ji prihranijo od 40 do 50 odstotkov kuriva.

Kotel za živosrebrno paro je izum dr. Williama Leroya Emmeta, prvega inženirja v službi družbe General Electric. Izum je posledica desetletnega študiranja in eksperimentiranja.

Pri dosedanjih navadnih strojih se energija v kurjivo, ki se izraža v obliki toplote, spremeni v mehanično energijo, ki jo izrabimo končno za delo. Vsaka stvar, ki je potrebna v dosegu tega namena, se izrablja enkrat in kar ostane uide skozi dimnik v zrak. Pri novem izumu se pa vsaka stvar izrablja najmanj dvakrat, predno se ji dovoli pobegniti. Pline kurjiva se izrabijo za štiri namene, predno smejo uiti skozi dimnik, živo srebro se pa rabi zopet in zopet, ker je predrago, da bi smelo pobegniti. V naslednjem je na kratko povedano, kako deluje novi izum.

Živo srebro se spremeni v paro v kotlu, ki je mnogo manjši od navadnih kotlov za vodno paro. Iz kotla je živosrebrna para odpeljana do v ta namen zgrajene turbine, kjer opravi svoje prvo delo. Pri tem delu se para le malo ohladi. Ko gre para v vodni ohlajevalec, da se zgosti, je trikrat bolj vroča kot vrela voda. Vseled tega se voda, ki ohlaja živosrebrne pare, tako segreje, da se sama spremeni v paro. Ta gre zdaj skozi poseben ogrevalnik, kjer se še silnejše segreje, nakar potuje tako proti turbinam ali navadnim parnim strojem.

Motornen en se živosrebrne pare v ohlajev-

valcu zgostile in se spremenile v takoče živo srebro, ki je še vedno mnogo bolj vroče od vrela vode. Tako odhaja nazaj v svoj kotel, kjer se znova spremeni v paro in ponovi svoje delo. Vse izum temelji na dejstvu, da se živo srebro zgostuje iz pare v tekočino v toploti, ki je okoli trikrat višja kakor toplota vrela vode. Poleg tega se živo srebro hitreje segreva kakor voda.

Plini kurjiva, ki so toplejši kot plini za navadne parne kotle, so najprej porabljeni za izparjenje živega srebra. Od tu gredo v ogrevalnik za vodno paro, ki je omenjen zgoraj. Ko so izvršili svoje delo tu, gredo v drugi prostor, da segrevajo vračajoče se zgosteno živo srebro, končno segrevajo vodo, ki služi za ohlajevanje živosrebrnih par.

Izum je, kakor sem rekel, že v rabi, a zdaleka še ni popoln. Nekateri inženirji menijo, da delujoči kovinski deli ne bodo dolgo vzdržali prevelike razlike v temperaturi. Drugi zopet kažejo na smrtno strupene lastnosti živega srebra, ki bi ogrozilo delavce v napravi. Glede tega poslednjega pravi izumitelj dr. Emmet:

»Vsi sklepi so zvarjeni ali »zlotani« skupaj tako, da živosrebrne pare ne morejo nikjer uhajati, ako se kakka cev po nesreči ne zlomi. Poskrbljeno je vse, da bi živosrebrna para uhajala naravnost v dimnik, če bi slučajno začela puščati kakšna parovodna cev.«

Ta proces še ni zadostno zrel za splošno vpeljanje, priznava izumitelj sam. Vsak izum ima pač v začetku velike pomanjkljivosti, katerim je mogoče priti v okom le z dolgotrajnim natančnim eksperimentiranjem. Vrh vsega je še izdelovanje takih kotlov tako komplicirano, da bo treba še mnogo let, predno bodo izdelovani v velikih oblikah. Končno je tu treba vzeti v poštev še razmeroma majhno množino živega srebra, ki se ga dobiva leto za leto. Ameriški »World Almanac« pravi, da znaša letna produkcija živega srebra od šest do deset milijonov funtov. Od trideset do štirideset odstotkov ga producirajo v Združenih državah. Tam stane povprečno en dolar funt (48 dkg.).

Watson Davis, član znanstvene družbe »Science Service« piše o novem izumu sledeče:

»Uspeh kombinacije živosrebrne in vodne pare bo enačil uspehu Dieslovih strojev, dočim pa slednji izčrpajo naše zaloge mineralnega olja, je zgorajšnja kombinacija v toliko ugodnejša, ker bo obratovala lahko s takorekoč vsakim kurivom, če le daje zadostno množino toplote. Druga dobra stran je v tem, da imamo tu turbino namesto strojev s cilindri in bati. Turbina oddaja svojo silo v obliki vrtenja, ki se ga lahko direktno izrablja, dočim stroji s cilindri in bati dajejo svojo silo s sunki naprej in nazaj, da jih je treba najprej transformirati v vrtenje in šele potem vpreči v delo.

Živo srebro ni mogoče tako lahko pridržati kakor vodo in če njegove pare uidejo, ogrožajo življenje vseh, ki so v bližini. Navadne zaklopnice ne bodo vzdržale živosrebrnih par in zato je potreba vse sklepe zvariti skupaj. Toda živosrebrna para žene turbine s lahkoto, ki je večja od vodne pare, in poleg tega ostane kotel vedno čist, ter nepoškodovan, ker ga živo srebro ne izjeda. Res je, da stane živo srebro dolar funt, ker se pa izrablja zopet in zopet, je njegova cena le v začetku maredajna, ko podjetje stroje nabavi. Izračunano je, da zadostuje pet funtov živega srebra za vsak kilovat kotlove zmoglosti.

Samuel G. Ferguson, podpredsednik General Electric družbe pravi:

»Naše mesto (Hartford) šteje 175.000 prebivalcev, ki dobivajo električno luč iz naših naprav. Da jim preskrbimo to luč, porabimo na leto za en milijon in pol dolarjev premoga. Z uvedbo novega procesa z živim srebrom bomo pa izdalec za premog zmanjšali za polovico. Radi tega bomo v stanu dati električno razsvetljavo ceneje. Za mesta, ki so oddaljena od premoških polj, je tako varčevanje na kurjivo velikanskega praktičnega pomena.«

Tako vidimo tu nov izum, ki sicer še ni prav trdno ustoličen, a obeta postati veličaven faktor v industriji bodočih let.

Književnost in umetnost

»Zenski Svet«. Izšla je 7. številka tega krasnega glasila našega ženstva s sledečo vsebino: Obrazi in duše. XIII. - Antonija Slavikova. (P.); Valerija, hče cesarja Dijklecijana. - (Iv. Zorec). - Konec; Mlada leta Pavline Pakrove. - (Dr. Joža Glonar). - Nadaljevanje; - Ko je šla mlada dama v drugi mesec. (Fr. Milčinski). - Mati in otrok. - (Anica Lebarjeva). - O mladi ljubezni. - (Dr. Fr. Debevec). - Skupščina nar. žen. saveza kralj. SHS v Sarajevu. (Alojzija Stojčeva). - Pred tovarno. - Pesem. (Fr. Ločnikar). - † Dr. Nada Slavikova. - (U.). - Izvestja: Za našo dedo; Po ženskem svetu; Gospodinjstvo; Društvena poročila; Higijena; Kuhinja; Razgovori (v prilogi); Listnica uredništva (v prilogi).

Mali oglasi

SIROTO, deklico od 12 do 14 let, sprejemem v lastno oskrbo. Versa, trgovina, Postojna 101.

SENO, velik travnik, tik pralnice volne v Zavljah, se proda. Pojasnila v via Romagna št. 16, II.

PRIJATELJI in znanci! V ulici Rocol - Molino a vento št. 34 pri magdalenski bolnišnici, se točijo prvovrstna vina, bela in črna. Za obilen obisk se priporoča Alojzij Vodopivec.

PRILIKA. Trgovina jestvin, v Trstu, dobro vpeljana, v sredini mesta, z dekretom, se proda, kakor tudi hišica z vrtom, v krasni centrini legi, s štirimi prostori, vodo in plinom. Ponudbe pod »Bakal« na upravnistvo.

MALO POSESTVO! Zidana, z opako krita nova hiša (soba, kuhinja, skedenj, živinski hlev, klet) tik okrajne ceste na Pohorju, z živahno lesno kupčijo, pripravna za trgovino, se po ceni proda. Poizvedbe pri Jožetu Rangus, hšt. 69, Slovenska Bistrica (Slovenija).

CEMENT »Portland«, žveplo, galico, žilski soliter, kose »Merkur«, navadne pluge in obrabalnike, ajdo, jesensko repo itd. dobite pri trvdki D. Bolonič & Co., Trieste, Raffineria 4.

POZOR GOSPODINJE! Trvdka »Vinoagraria« v Gorici, via Carlo Favetti št. 6, prodaja kozarce in aparate »Rex«, za konzerviranje sadja in drugih živil. Dobijo se tudi potrebne navodila. Let 11141. astrofom.

OREHOVA POVLAKA, izredna prilika po jasnili čenistrdgovc umilwi eniatrd govhor 10 cent. ped. Molino Vapore 9.

KOSE »MERKUR«, žveplo, galico, jesensko repo, ajdo itd. dobite pri trvdki D. Bolonič & Co., Trst, Via Raffineria št. 4.

VINOGRADNIKI, GOSTILNICA. Ako imate bolno vino, oglašite se pri meni, da vam je popravim, ali dam nasvet. Just Ušaj, Gorica, Via Carlo Favetti 6.

HISNE, služkinje, gospodinjje, sobarice, pestunje in drugo osobe za pensione, zdravilišča, prenočišča, se iščejo za takoj. Predstaviti se agenciji v Trstu, via Machiavelli 24.

HISA, prazna, pripravna za vsako obrt, v Smarjah št. 13, pri Sežani, se proda ali odda v najem. Pojasnila Salita di Grotta 4, Bizjak.

MIZAR, sposoben izdelovanja pohištva, se išče. Via della Guardia 11.

MIZARSKEGA pomočnika sprejme takoj Turk, Valle di Rozzol 575, gostilna Nicheito.

DEČKE, kovaške učence, mehanike, sprejme trvdka Ing. Fischer, Trst, Rojan, via Moreri 72.

G. DOLLINAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka.

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Nizke cene. Zdravnik na razpolago. Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Šlavec. Via Giulia 29.

KRONE srebrne 1.88, goldinarje 5.05, petkonjski komadi 9.85, via Ponderes 6, I., desno.

PRIZMATIČNE daljnogledke kupuje Giusto Hirsch., optik, Via Mazzini 36.

BRIVEC MATEJ PISKAR, Optične št. 289, se toplo priporoča vsem cenjenim klientom in jim jamči za točno in higijenično postrežbo.

HISA, z dobroidčo gostilno, z vsem inventarjem, in tržaški okolici, na prometnem kraju, ob glavni cesti, se proda. Naslov pri upravnistvu.

»**BABILONSKA UGANKA**« je nasov knjigi, ki kaže, da se lahko razumejo takoj vsi narodi med seboj, ne da bi bilo treba učiti se tujih jezikov. Dobi se proti plačilo 7 L pri založništvu v Mariboru, Smetanova c. št. 58. Pri naročbi naj se omeni, če se želi knjigo v slovenskem ali nemškem jeziku.

KNJIGOVODJA sposoben stopesijša ter slovensko-italijanske korespondence se sprejme takoj na deželi. Hrana in stanovanje pri družini. Plača po dogovoru. Naslov pri upravnistvu.

KRONE, goldinarje, plačujemo 1 cent. več od objavljenih cen. Prodajalna dragocenih kovin, via Borsa 2, telefon 12-47.

KUHARICA, hišna, se išče za takoj. Pia Casa Gentilomo, Via Cologna Scoglietto 2.

KRAVA, 8% mesecev broja, se proda. Tolminko plemo. Od 16 do 17 l na dan dobrega mleka. Naslov pri upravnistvu.

TRGOVINA JESTVIN, sadja in zelenjave, dobro vpeljana, se proda radi selitve. Naslov pri upravnistvu.

TOVARNA v Sloveniji išče (družabnika) z 100.000 lir posojila proti prvemestni vknjbi ali se eventualno proda za 500.000 lir. Ponudbe pod »Tovarna 100.000« na Alo-ma Company, Ljubljana.

Naša zavarovalnica

„UNION“

je največja svetovna zavarovalnica
Deliški kapital Fr. 20 Milijonov, zav.
kapital v veljavi čez 70 Milijonov Fr.
Ustanovljena 1828.

Generalni zastopnik

AVGUST RAVNIK - GORICA

Corso V. E. 28, I.

— Zastopniki se še sprejemajo. —

MIRODILNICA

MARIO FERLIN

Sv. M. Muzl. zgoraj 2 Bivla. Tel. 774

prodaja na debelo in drobno.

Barve, laki, čopiči, šipe, žebli, cement.

sadra itd. Postrežba na dom.

Bogata izbira slikar. vzorcev (šampov.)

Velika izbira cepilnih potrebščin.

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

Roman.

Poteguh, ki jo je opazoval med branjem s svojimi zvitimi očmi, ni vedel, da je bilo ukradeno omanilo pripadajoče za se slučaj, če bi vsa druga sredstva odpovedala; to mu je bilo ravno tako neznan kakor njegov. List ji je padel iz roke, obraz ji je zalila rdečica in obrnila se je, kakor da je poznala na kapitana.

»Oh, Nora, Nora!« je bolešno vzklila.

»Po onem pismu, ki sem ti ga pisala, po težkem boju, ki sem ga bilaf Oh, Nora, Nora!«

»Kdo je Nora?« je vprašal kapitan z največjo vljudnostjo.

Obrnila se je k njemu in oči so se ji zablistale.

»Ali je ta stvar že objavljena?« je vprašala in poptepala z nogo list; »ali ve še ves York o tej stvari?«

»Prosim vas, umirite se,« je rekel kapitan pomirjevalno. »Popolnoma utemeljeno morem trditi, da je bil edini krogišč izvod ta, ki ste ga ravnokar tako omenili v potopisu Dunsilla, da ga vidite.«

ZA

Kopalisce in obrezje

Posebne ponudbe za malo časa
počenši s soboto 5. t. m.

Za moške

Klače kopalne v vseh velikosti
L 5.—, 7.—, 3.60

Obleka, kopalna v vseh velikosti

Čepice, kopalne, L 2.50, 1.80,
iz gumija L 9.—

Plašč, gobast, izborna kakovost
L 69.—

Pijamas, gobast od L 98.— naprej

Klače, deske L 3.60, 3.—, 1.80

Obleka, deska od L 6.70 naprej

Za gospe

Obleka, kopalna, tricot, 2 kosa, naj-novejši vzorec L 33.—, 29.50, 25.—

Obleka, kopalna, brez krila, kakor
moška, različni vzorci
L 20.—, 18.—, 16.—

Čepica kopalna, tricot L 6.—, 4.—

Plašč kopalna v vseh enotnih barvah
od L 39.— naprej

Plašč kopalni, blago Jacquard, od
L 60.— naprej

Cape, kopalni v vseh barvah L 65.—

Obleke, kopalne, dekliške L 22.50,
13.50

Kopalni čevlji

Kopalni čevlji, črni, beli, rdeči
L 8.50, 7.80, 6.50

Kopalni čevlji, platnenti, s spogat-platom, niti podplatom,
jako močni L 18.—

Kopalni čevlji iz gumija L 13.—

Kopalne torbice iz blaga po L 10.—

Nadaljujejo se naši

VELIKI POPUSTI NA BOMBAŽEVINI

ÖHLER

Drago Godina:

IDEALIZEM

Vsebuje med drugim: Kulturni napredek — posledica borbe idealizma proti materializmu. Imperijalistični in potlačeni narodi. Potapljanje malih in srednjih premoženj v morju velekapitala. Narodno vprašanje (kapitalizem bo doživel potlačeni narodi pod vodstvom proletarijata). Versko vprašanje. Socijalizacija trgovine. Reforma denarja. Nov davčni sistem (davek na stroje in prirodne sile in popolna osvoboditev kmetov ter nižjih in srednjih slojev od kakoršnihkoli davkov.) Zaščita kmetov in drugih malih premoženj.

Cena 12 lir. Glavna zaloga: D. Godina, Trst, Via Commerciale št. 8. Knjiga je na prodaj v knjigarni Štoka v Trstu in v vseh slovenskih knjigarnah v Gorici.

445

ARRIBA

DAROV ZA BIRMO

Velika izbira, Cene nizke.

Zlatarna **ALBERT POUH**

Trst, Via Mazzini št. 46 25

Odlikovana tovarna utež in mer

Vedani Massimo & F.lli — Legnano

Podružnica v Trstu 411

Prodajalna Via Milano 18, Telefon 19-89.

Delavnica za poprave Via Milano 29.

Tehtnice vsake vrste majhne in velike.

Medeni uteži in iz litega železa.

Vse blago je nacionalno in izdelano po predpisih italijanskega zakona.

Tvrda izdeluje vsa popravila in preskrbi tudi perijodične preglede na merosodnem uradu.

V takim slučaju nadomesti material, ki se ima pregledati, z lastnim materialom.

445

Najboljši šivalni stroji so

I. R. I. Najboljši material.

Največje jamstvo.

Brezplačen pouk v vazenju.

Posebni stroji za šivanje

in vazenje L 570.—, za-

klopni z dvema predaloma

L 720.—. Izbira inozem-

skih strojev po najzmer-

nejših cenah.

Zaloga šivalnih strojev in

potrebščin

24 Cervellini, Trst, Via G. Carducci 27

Na zahtevo se pošljejo ceniki.

445

Ta odkritosrčnost ga je tako presenetila, da mu je za trenotek sapo zaprla. Toda on je že tolikokrat slišal najstrašnejše resnice od drugih, da ga tudi ta ni mogla spraviti iz ravnotežja. Predno je utegnila Magdalena izkoristiti ta položaj, si je že opomogel, bil je že stari Wragge.

»To je bila šala!« je rekel s pomilovalnim nasmehom in bobnal z dežnikom po tleh. Kdo drug bi vzel stvar resno, toda jaz nisem zamerljiv.«

Magdalena ga je pogledala z nemim začudenjem. Do sedaj je imela opraviti samo z ljudmi časti, videla je samo proizvode civilizacije. Kako bi pa s tem človekom postopala, ni vedela pri vsej svoji prisotnosti duha.

»Oprostite, če se zopet povrnem k stvari,« je nadaljeval kapitan. »Ravnokar mi je padlo na misel, da ste morala vendar resno misliti. Toda, otrok moj, kako naj zaslužim petdeset funtov, če mi jih ni še nihče ponudil? Ti plakati bodo izdani šele čez teden dni. Kakor vas vsi vaši sorodniki že nazaj dobili, vendar ne bodo odvetniki izdali onih petdeset funtov od skrajne sile. Ali se verujete, da so moji prazni žepi željni vašega denarja? Sicer pa gre ob devetih in tri četrti vlak v London, udajte se željam vašim in vrnite se domov.«

Loterijske številke

izrečane dne 5. julija 1924:

Bar	24	75	52	15	68
Firenze	56	22	29	88	51
Milano	83	11	43	81	7
Napoli	79	83	36	51	89
Palermo	78	42	63	33	49
Roma	29	58	67	11	78
Torino	83	55	31	6	47
Venezia	40	60	50	22	17

DAROV

Potom g. F. Marmolija so darovali za «Šolsko društvo»: Ivan Rejec L 5.— Posojilnica v Škriljah L 10.— Vrčon Anton Skrilje L 5.— Marmolija Fran Dobravljje L 10, Ivančič L 5. Skupaj L 25.—

Na južno povabljeni moški zbor pevskega društva «Venček» ki so spremljali k večnemu počitku s pesnimi žalostinkami nepozabnega pok. Andreja Suc iz Dutovelj, so na predlog starejšega tenorista ob kapljici dobrega terana darovali L 21.— za «Šolsko društvo».

V počastitev spomina pok. Mihaela Cok-a daruje Konsumno društvo v Lonjerju L 50.— in člani pevskega društva «Zastava» istotam L 25 skupaj L 75 in sicer polovico «Šolskemu društvu in polovico «Dijaški Matici».

Za storjeno mu uslugo daruje g. Rak Jožef L 5.— «Šolskemu društvu».

V počastitev spomina pok. očeta Petra Grudna iz Sv. Križa kateri je ljubil in učil lju-

ARRIBA

Glavna skupščina zavoda Banca Adriatica

V nedeljo dne 21. junija se je vršila v bančnih prostorih v Trstu ob veliki udeležbi delničarjev glavna skupščina zavoda Banca Adriatica. Predsedoval ji je podpredsednik poslanec Alfredo Fortunati, ker se je predsednik zavoda, poslanec Fulci, nahajal v parlamentarni misli v inozemstvu.

Upravni Svet je podal sledeči referat:

Gospoda delničarji!

«S čl. 32, § 6 (položaj bank) svetomargerskega dogovora, sklenjenega med italijansko vlado in vlado Srbov, Hrvatov in Slovencev, je bila našemu zavodu poverjena naloga poglobitve finančnih, gospodarskih in trgovskih stikov med obema sosednjima državama, in obe vladi sta se formalno obvezali, da bosta na vse načine skrbeli za razvoj banke same.

Ker je slo za zavod, ki je imel svoj sedež v Italiji, se je mogel omenjeni cilj lažje doseči s tem, da se banka nacionalizira in da pri tem vendar ostane tudi nadalje v najtesnejših stikih s svojim zveznim zavodom v Jugoslaviji, to je z Jadransko banko Beograd. V sled tega je koj po ratifikaciji svetomargerskega dogovora nastala neizogibna potreba nacionalizacije naše banke, in italijanska vlada nam je v vsakem pogledu pomagala pri naših pripravah za nacionalizacijo zavoda, ki se je izvršila 1. julija 1923.

Toda začetek nove uprave je zahteval neizrečno mnogo dela in Vam so dobro znane vse težkoče, ki smo jih morali premagati, da smo prišli do sistematizacije nacionalizirane ustanove. To se je doseglo šele prve dni novembra prošlega leta, tako da rezultati bilance, ki Vam jo predlagamo danes na odobrenje, prikazujejo v resnici samo dva meseca plodnosnega dela, in so potemtakem uspehi, primerjeni z vsakovrstnimi premaganimi ovirami in z zelo omejeno upravno dobo, za nas povsem zadovoljivi in nam za tekoče finančno leto zagotavljajo popolno sistematizacijo zavoda in vidno večji razvoj.

Znamenja za to so ugodna: nova organizacija, ki smo jo dali banki s tem, da smo namestili prvotne ravnanjske moči, italijanske in jugoslovenske narodnosti, ki so si že pridobile ono potrebno zaupanje, brez katerega nobena ustanova ne more ne živeti ne uspevati; nova smer, v kateri zavod strogo razvija svoje delovanje s tem, da se bavi samo z izvršljivimi posli in da se pri tem tehnično in upravno ravna po najstrožjih od bančne prakse narekovanih kriterijih; opora, ki so nam jo brez drugega zagotovili emisijski in drugi prvotni zavodi v Kraljevstvu; nove in številne bančne zveze pridobljene tako v Italiji kakor v inozemstvu; stopnjuje se in pomembno naraščanje števila klientov in zaupnih pogojev; najnovejše prisrčno politično razmerje med Italijo in med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je banki omogočilo konkretno razvijanje njenega prvotnega programa, t. j. poglobitev gospodarskih in trgovskih stikov med obema državama. V ta namen smo že otvorili — kar Vam z veseljem naznamo — dve novi filijali našega zavoda: eno na Reki, ki je kakor ustvarjena da postane kmalu zelo važno središče za italijansko-jugoslovensko trgovino, drugo pa v Milanu, (Via Broletto 16) ki je brez dvoma srce italijanske trgovine.

Bilanca dne 31. decembra 1923.

AKTIVA.		PASIVA.	
	Lire		Lire
Blagajna, kuponi in valute	671.848-31	Delniška glavica	15.000.000—
Tuzemski portefeulli	9.611.659-80	Pologi na hranilne knjiz.	4.006.415—
Reeskomptirani	8.540.937-50	na tekoči račun	6.979.349-84
inkasi	75.592-85	Dopisniki (upniki)	15.534.980-02
Effekti lastni	3.432.676-39	Upniki za inkaso	551.996-20
Razne udeležbe	2.181.000—	Razni upniki	820.238-60
Dopisniki (doližniki)	14.149.740-04	Čekti v cirkulaciji	493.669-18
Razni doližniki	672.667-52	Račun dividend delničarjev	54.292—
Inventar in ureditveni stroški	14.822.407-56	Garancije	1.283.237—
Nepremičnine	153.123-38	Pol. žniki in na garancijo	13.069.513-55
Likvidacijski račun stare uprave	1.767.450—	efektov in v varstvo	12.724.682-20
(rezerve 30. 6. 1923 prenesene za amortizacijo)	45.724.025-42	Čisti dobiček	25.794.105-70
Doližniki za garancije	26.383.181-41		74.669-96
Effekti v pologu (na garancijo)	19.340.844-01		
	1.283.237—		
	25.794.195-70		
	70.593.093-50		

Račun zguhe in dobička dne 31. decembra 1923.

ZGUBA.		DOBIČEK.	
	Lire		Lire
Upravni stroški	1.088.199-54	Obresti	656.950-79
Davki in takse	171.477-25	Provizije	388.572-37
Razne zguhe	34.563-70	Razni dobički	325.067-70
Čisti dobiček	74.669-96		
	1.368.910-86		

biti svoj narod daruje sin Just L 30.— «Šol. društvu».

V počestitev obletnice blagovestnikov Sv. Cirila in Metoda daruje škola L 5 za «Šol. društvo».

V počastitev spomina pok. Josipa Cok daruje pevsko družbo «Slava» pri Sv. M. Magd. L 25 za tamošnji otroški vrtec. V isti namen daruje E. T. 2 L (Denar hrani blaginjak podružnice). Srčna hvala!

Namesto daru v spomin gospodični učiteljici, darujejo ob koncu šolske leta učenke VII razreda pri Sv. Jakobu L 22 za «Šol. društvo».

V počastitev spomina pok. dr. Naše Slavikove je nabrala g. Capuzzo med zavednimi šentjakobčani L 103.70 v korist «Zensk. dobr. udruž.» in šolski refekciji pri Sv. Jakobu. — Iskrena hvala! — Darovali so: po L 5: Capuzzo, Sorn, Konič, Tinta, Vrh, Stepančič, nečiljivo, Sever, Stupar; po L 4: Verh L.; po L 2: Mery, Hervatin, Cerič, Bratuž, Merhar, Pahor, Makoc, Ribarič Sepin, Skrinjar, Tominc, Mezgec, Castro, Bradač, Gerdevič, Nedoh, Reiter; po L 1: Mlač, Rojč, Bradač, Sreboč, Godina, Vovk, Sluga, Konič, Kokošar, Tomc, Orel, Princ, Besednjak, Rebek, Pamir, Kaušek, Meglica, N. N., Rupnik.

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržaškem trgu.

ogrške krome	0.0250	0.03
avstrijske krome	0.0225	0.0335
čehoslovaške krome	68.50	68.75
dinarji	27.65	27.90
čiji	9.—	9.50
marke	—	—
dolarji	23.40	23.50
francoski frankl	118.—	118.75
švicarski frankl	417.—	419.—
angleški funti papirnati	101.55	101.75

Zahtevajte „ARRIBA“

in odklanjajte vse
slične izdelke!

CENA; ENA LIRA.

DOBIVA SE V VSEH LEKARNAH.

NAVODILO PRIDEJANO.

ABADIE?

Evo! Naposled se je vendar povrnil izborni cigaretni papir. Zahtevajte ga povsod. (5)

Zobozdravnik
dr. Lojz Kraigher

specialist za bolezn v ustih in na zobeh

sprijeto za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria 20)

od 9-12 in od 3-5.

Giuseppe Florenz & Co

z zalogo in delavnico za poprave

v Via Ant. Caccia 6, Telefon 13-64

naznanja svojim cenj. odjemalcem, da so se dopustile vse tehnične za trgovske potrebe sistema „Florenz“ k mirosodni poskušaji glasom metričnega pravilnika, ki je stopil v veljavo s 1. januarjem 1924, tudi v novih pokrajinah.

Popravila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Glavica in rezerva blagajne 60.000.000—
Telefon: 5-18, 22-98

PODRUŽNICA V TRSTU
CENTRALA V LJUBLJANI

Glavica in rezerva blagajne 60.000.000—
Telefon: 5-18, 22-98

Obrestuje vloge na vložnih knjižicah po 4 %, na tekočih računih po 4 ½ % vezane vloge po dogovoru. — Prejema DINARJE na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle.

Najprikladnejša zveza z Jugoslavijo

Podružnice:
GORICA, Brežice, Celja, Črna onca, Kranj, Maribor

Podružnice:
Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

Blagajna je odprta od 9½—12½ in od 14½—16

ARRIBA:
otročka radost,

čokoladni bomboni, ki uničijo otrokom takoj in brez bolečin črevesne gliste.

Giuseppe Struchel

Trst, Via Mazzini, vogal Via S. Caterina

Velika prodaja ob priliki
BIRME

vseh vrst bele in barvane volne, svile, bombaževine, kakor tudi nogavic, rokavic, pajčolanov, cvetic, čipk itd.

— po tovarniških cenah —

DORMISCH

Gostilna CIMETTA ex Menigo

TRST, Piazza Carlo Goldoni št. 5 Via Carducci št. 33

popolnoma prenovljena.

Zajuterk in kosila po nizkih cenah. — Domača vina in kraški teran iz najboljših klet.

Lastniki F.lli Cimetta.